

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2017. október 5.*

„Előzetes döntéshozatal – Igazságügyi együttműködés polgári és kereskedelmi ügyekben – 44/2001/EK rendelet – Joghatóság – A 2. cikk (1) bekezdése – Az alperes lakóhelye szerinti bíróságok joghatósága – A 22. cikk 4. pontja – Kizárólagos joghatóság az iparjogvédelmi oltalmi formák lajstromozása vagy érvényessége terén – Annak meghatározására irányuló jogvita, hogy valamely személyt jogszerűen jegyezték-e be védjegyjogosultként”

A C-341/16. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberlandesgericht Düsseldorf (düsseldorfi tartományi felsőbbíróság, Németország) a Bírósághoz 2016. június 16-án érkezett, 2016. június 14-i határozatával terjesztett elő

a **Hanssen Beleggingen BV**

és

Tanja Prast-Knipping között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: M. Ilešič tanácselnök (előadó), A. Prechal, A. Rosas, C. Toader és E. Jarašiūnas bírák,

főtanácsnok: H. Saugmandsgaard Øe,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- T. Prast-Knipping képviseletében P. Sohn Rechtsanwalt,
- az Európai Bizottság képviseletében M. Wilderspin és M. Heller, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2017. július 13-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: német.

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o.; HL 2011. L 124., 47. o.) 22. cikke (4) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ezt a kérelmet a hollandiai székhelyű Hanssen Beleggingen BV (a továbbiakban: Hanssen) társaság és a németországi lakóhellyel rendelkező Tanja Prast-Knipping között, az utóbbinak egy Benelux védjegy jogosultjaként történő bejegyzése tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 44/2001 rendelet a tagállamok egymás közötti viszonyában a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.; a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény) helyébe lépett. A 44/2001 rendeletet pedig a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o.) váltotta fel. Ez utóbbi rendelet 66. cikkének (1) bekezdése értelmében „kizárólag 2015. január 10. napján vagy azt követően indított eljárásokra, az alaki követelményeknek megfelelően az említett napon vagy azt követően kiállított vagy nyilvántartásba vett közokiratokra és az említett napon vagy azt követően jóváhagyott vagy megkötött perbeli egyezségekre alkalmazandó”.
- 4 Mivel az alapeljárás tárgyát képező keresetet 2015. január 10-e előtt indították, a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a 44/2001 rendelet alapján kell megvizsgálni.
- 5 E rendelet 2. cikkének (1) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezett:
„E rendelet rendelkezéseire is figyelemmel valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott tagállam bíróságai előtt perelhető.”
- 6 Ugyanezen rendelet II. fejezetének a „Kizárólagos joghatóság” című 6. szakaszában szereplő 22. cikke a következőképpen rendelkezett:
„A lakóhelyre való tekintet nélkül a következő bíróságok kizárólagos joghatósággal rendelkeznek:
[...]
4. olyan eljárásra, amelynek tárgya szabadalom, védjegy, formatervezési minta vagy hasonló, letétbe helyezést vagy lajstromozást igénylő jogok lajstromozása vagy érvényessége, annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a letétbe helyezést vagy lajstromozást kérelmezték, vagy az megtörtént, illetve közösségi jogi aktus vagy nemzetközi egyezmény alapján megtörténtnek tekintendő.
[...].”
- 7 Ez a rendelkezés a Brüsszeli Egyezmény 16. cikke 4. pontjának felelt meg.

A Benelux Egyezmény

- 8 A szellemi tulajdonról (védjegyek és formatervezési minták) szóló, 2005. február 25-én Hágában (Hollandia) a Belga Királyság, a Luxemburgi Nagyhercegség és a Holland Királyság által aláírt Benelux Egyezmény (a továbbiakban: Benelux Egyezmény) 2006. szeptember 1-jén lépett hatályba.
- 9 A Benelux Egyezmény 1.2. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:
- „1. Létrejön a Benelux Szellemitulajdon-védelmi Szervezet (védjegyek és formatervezési minták) [...];
2. A Szervezet szervei a következők:
- [...]
- c) a Benelux Szellemitulajdon-védelmi Hivatal (védjegyek és formatervezési minták) [...]”
- 10 A Benelux Egyezmény 1.5. cikkének (1) és (2) bekezdése így szól:
- „(1) A Szervezet székhelye Hága.
- (2) A Hivatal Hágában található.”
- 11 A Benelux Egyezmény 4.6. cikkének (1) bekezdése szerint:
- „[a bíróságok joghatóságát] a védjegyek és formatervezési mintákkal kapcsolatos ügyekben az alperes lakóhelye vagy a vitatott kötelezettség keletkezésének vagy teljesítésének helye határozza meg. A védjegy vagy formatervezési minta bejelentésének vagy lajstromozásának helye önmagában semmiképpen sem szolgálhat az illetékesség, illetve joghatóság meghatározásának alapjául.”

A német jog

- 12 A Bürgerliches Gesetzbuch (polgári törvénykönyv) 26. címében szereplő 812. §-ának címe *Ungerechtfertigte Bereicherung* (jogalap nélküli gazdagodás), amely az (1) bekezdésében kimondja: „aki valamely másik személy teljesítése révén, vagy bármilyen más módon jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles ezt az előnyt visszatéríteni”.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 13 1979. szeptember 7-én egy Helmut Knipping tulajdonában lévő német jog szerinti társaság – amelynek tevékenysége építőipari elemek, köztük ablakok gyártására terjed ki – a Benelux Szellemitulajdon-védelmi Hivataltól (védjegyek és formatervezési minták) (a továbbiakban: Benelux Védjegy hivatal) kérte, hogy benelux védjegyként lajstromozzák a következő szó- és ábrás megjelölést:

- 14 A Benelux Védjegy hivatal ezt a fekete és fehér védjegyet a 361604. számon lajstromozta (a továbbiakban: 361604. sz. védjegy).
- 15 A Hanssen holland jog szerinti társaság, amelynek tevékenysége ajtók és ablakok forgalmazásából áll. A Hanssen a jogosultja a 0684759. számú szó- és ábrás benelux védjegynek. Ez a védjegy a 361604. sz. védjegyben szereplővel megegyező szó- és ábrás megjelölésből áll, de ezt kék és sárga színben lajstromozták.

- 16 1995. október 9-én H. Knipping elhunyt.
- 17 2003. november 14-én a Benelux Védjegy hivatalnál T. Prast-Knipping az őt H. Knipping egyedüli örököséként megnevező tanúsítvány bemutatása mellett kérte, hogy az 361604. sz. védjegy jogosultjaként jegyezzék be.
- 18 A Benelux Védjegy hivatal a bejegyzést elvégezte.
- 19 A Hanssen vitatta az említett bejegyzést. Úgy érvel, hogy H. Knipping halála előtt a 361604. sz. védjegyet többször átruházták, és ez a védjegy a halála időpontjában már nem képezte részét a vagyonának. A Hanssen szerint tehát nincs jogalapja annak, hogy T. Prast-Knippinget e védjegy jogosultjaként bejegyezzék.
- 20 Mivel a vitát nem sikerült egyezség útján rendezni, a Hanssen 2012. június 8-án keresetet indított T. Prast-Knipping ellen az utóbbi lakóhelye szerinti bíróság, a Landgericht Düsseldorf (düsseldorfi tartományi bíróság, Németország) előtt. A Hanssen a polgári törvénykönyv 812. §-ában foglalt jogalap nélküli gazdagodásra hivatkozott, és kérte, hogy a bíróság kötelezze T. Prast-Knippinget, hogy a Benelux Védjegy hivatal előtt tegyen olyan nyilatkozatot, amely szerint az említett védjegyhez fűződő jogokkal nem rendelkezik, és lemond arról, hogy őt védjegyjogosultként bejegyezzék.
- 21 A 2015. június 24-i ítéletével a Landgericht Düsseldorf (düsseldorfi területi bíróság) elutasította ezt a keresetet, azzal az indokkal, hogy a 361604. sz. védjegy a halála időpontjában H. Knipping vagyonához tartozott, és az öröklés útján szabályszerűen szállt át T. Prast-Knippingre.
- 22 A Hanssen az említett ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be az Oberlandesgericht Düsseldorfhoz (düsseldorfi tartományi felsőbíróság, Németország).
- 23 Ennek a bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy a jelen ügyben fennáll-e a német bíróságok joghatósága. E bíróság úgy véli, hogy ez a hatáskör természetesen következhet a 44/2001 rendelet 2. cikkének (1) bekezdéséből, de éppúgy lehetséges, hogy e rendelet 22. cikkének 4. pontja értelmében az alapeljárás tárgyát képező védjegy lajstromozása szerinti tagállam bíróságai – a jelen esetben a Benelux Védjegy hivatal hágai székhelye miatt Hollandia bíróságai – rendelkeznek kizárólagos joghatósággal.
- 24 Mivel a joghatóságot hivatalból kell vizsgálni, az Oberlandesgericht Düsseldorf (düsseldorfi tartományi felsőbíróság, Németország) tisztázni kívánja ezt a kérdést.
- 25 Így különösen annak meghatározására van szükség, hogy valamely, a Hanssen által indítottéhoz hasonló kereset „tárgya [...] védjegy [...] lajstromozására vagy érvényességére” vonatkozik-e az említett rendelet 22. cikkének 4. pontja értelmében. Az 1983. november 15-i Duijnsteet ítélet (288/82, EU:C:1983:326) olyan utalásokat tartalmazott, amely e kérdés nemleges megválaszolása mellett szólnak, de a közösségi védjegy jogban ezen ítélet óta bekövetkezett változásokra tekintettel nem biztos, hogy ezt az ítéletet még mindig figyelembe kell venni.
- 26 A védjegy jogban bekövetkezett említett változásokkal kapcsolatban az Oberlandesgericht Düsseldorf (düsseldorfi tartományi felsőbíróság) többek között a 2015. december 16-i (EU) 2015/2424 európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2015. L 341., 21. o.; helyesbítések: HL 2016. L 71., 322. o., HL 2016. L 110., 4. o.) módosított, az európai uniós védjegyről szóló, 2009. február 26-i 207/2009/EK tanácsi rendelet (HL 2009. L 78., 1. o.; a továbbiakban: 207/2009 rendelet) 18. cikkére hivatkozik.
- 27 Az említett bíróság azt a körülményt is megemlíti, hogy a joghatóság vonatkozásában a benelux védjegy bizonyos sajátosságokkal rendelkezik.

28 E körülmények között az Oberlandesgericht Düsseldorf (düsseldorfi tartományi felsőbbíróság) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„Magában foglalja-e a [...] [44/2001] rendelet 22. cikkének 4. pontja szerinti »olyan [peres] eljárás, amelynek tárgya védjegy lajstromozása vagy érvényessége« fogalma a benelux védjegynyilvántartásban lajstromozott benelux védjegy alaki védjegyjogosultja ellen indított azon eljárást is, amelynek célja a Benelux Védjegy hivatal előtt történő nyilatkozattétel arról, hogy az alperesnek nincsenek az érintett védjegyhez fűződő jogai, és lemond arról, hogy őt a lajstromban védjegyjogosultként szerepeltessék?»

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 29 A kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 44/2001 rendelet 22. cikkének 4. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy azt alkalmazni lehet az annak meghatározására irányuló jogvitára, hogy valamely személyt jogszerűen jegyezték-e be a védjegy jogosultjaként.
- 30 E kérdés megválaszolása érdekében először is emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság már kimondta, hogy a 44/2001 rendelet 22. cikkének 4. pontja a Brüsszeli Egyezmény 16. cikkének 4. pontjával megegyező rendszert tükröz, ráadásul azok szövegezésük közel azonos, ezért biztosítani kell az e rendelkezések értelmezése közötti folytonosságot (2012. július 12-i Solvay ítélet C-616/10, EU:C:2012:445, 43. pont).
- 31 Meg kell továbbá jegyezni, hogy az említett rendelkezésekben foglalt „[iparjogvédelmi oltalmi formák] lajstromozására vagy érvényességére” vonatkozó jogvita fogalma olyan „önálló fogalomnak” minősül, amelynek az a célja, hogy azt minden szerződő államban egységesen alkalmazzák (1983. november 15-i Duijnsteer ítélet, 288/82, EU:C:1983:326, 19. pont; 2006. július 13-i GAT-ítélet, C-4/03, EU:C:2006:457, 14. pont).
- 32 A Bíróság végül közelebbről is meghatározta, hogy a kizárólagos joghatóságot előíró rendelkezések, köztük a Brüsszeli Egyezmény 16. cikke és a 44/2001 rendelet 22. cikke, nem értelmezhetők a céljukhoz képest kiterjesztően, mivel e rendelkezések a feleket az egyébként őket megillető fórum választásának lehetőségétől fosztják meg, ami bizonyos esetekben azt a helyzetet eredményezheti, hogy olyan bíróság előtt kell perelniük, amely egyiküknek sem lakóhely szerinti bírósága (1990. január 10-i Reichert és Kockler ítélet, C-115/88, EU:C:1990:3, 9. pont; 2011. május 12-i BVG-ítélet, C-144/10, EU:C:2011:300, 30. pont).
- 33 A 44/2001 rendelet 22. cikke 4. pontjának célja, hogy az iparjogvédelmi oltalmi forma lajstromozásával vagy érvényességével kapcsolatos jogvitákat azon bíróságok számára tartsa fenn, amelyek a nyilvántartással ténylegesen és jogilag is közeli kapcsolatban vannak, mivel ezek a bíróságok vannak leginkább abban a helyzetben, hogy elbírálják azokat az eseteket, amelyekben az oltalmi forma érvényességét, vagy akár magát a bejelentés fennállását, vagy a lajstromozását vitatják (lásd ebben az értelemben a Brüsszeli Egyezmény 16. cikkének 4. pontjával kapcsolatban: 2006. július 13-i GAT-ítélet, C-4/03, EU:C:2006:457, 21. és 22. pont).
- 34 E körülmények között a Bíróság a szabadalmi tárgyú joghatósággal kapcsolatos ügyekben azt mondta ki, hogy ha valamely jogvita nem a szabadalom érvényességével vagy a bejelentése fennállásával, illetve a lajstromozásával kapcsolatos, nem tartozik „a szabadalmak lajstromozására vagy érvényességére” vonatkozó jogvita fogalma alá, következésképpen kívül esik azon tagállam bíróságainak kizárólagos joghatóságán, amelynek területén ezt az oltalmi formát lajstromozták (1983. november 15-i Duijnsteer ítélet, 288/82, EU:C:1983:326, 22–25. pont; 2006. július 13-i GAT-ítélet, C-4/03, EU:C:2006:457, 15. és 16. pont).

- 35 Ennélfogva nem tartozik e kizárólagos joghatóság alá az a jogvita, amely pusztán arra a kérdésre vonatkozik, hogy ki a szabadalmi jog jogosultja (1983. november 15-i Duijnstee ítélet, 288/82, EU:C:1983:326, 26. pont).
- 36 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 26–29. pontjában rámutatott, ezt az értelmezést az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló, védjegyre vonatkozó olyan ügyben is alkalmazni lehet, amely nem a védjegy érvényességére vagy lajstromozására, hanem pusztán arra a kérdésre vonatkozik, hogy az a személy, akinek a nevét jogosultként bejegyezték, valóban rendelkezik-e ezzel a minőséggel.
- 37 Ugyanis mind a 44/2001 rendelet 22. cikke 4. pontjában szereplő „eljárás, amelynek tárgya [...] védjegy [...] lajstromozása vagy érvényessége” rendelkezés szövegétől, mind annak célkitűzésétől idegen az a jogvita, amelyben semmilyen módon nem vitatják magát a védjegy lajstromozását vagy annak érvényességét. Ebben a tekintetben meg kell jegyezni, hogy az a kérdés, hogy kinek a személyes vagyonához tartozik valamely iparjogvédelmi oltalmi forma, főszabály szerint ténylegesen és jogilag nem áll közeli kapcsolatban ezen oltalmi forma lajstromozásának helyével.
- 38 Úgy tűnik, hogy a jelen esetben erről van szó. Amint az ugyanis az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, a jogvita arra vonatkozik, hogy H. Knipping halálát követően kinek a tulajdonába került a 361604. sz. védjegy, amihez annak meghatározására van szükség, hogy a halála időpontjában ez a védjegy a vagyonához tartozott-e.
- 39 A fenti megfontolások összességéből az következik, hogy az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló jogvita, amely pusztán arra a kérdésre vonatkozik, hogy kit kell a szóban forgó védjegy jogosultjának tekinteni, nem tartozik a 44/2001 rendelet 22. cikkének 4. pontja alá.
- 40 Ezt az értelmezést nem teszi kétségessé az a körülmény, hogy az uniós szabályozás tartalmaz néhány olyan rendelkezést, amely alapján az iparjogvédelmi oltalmi forma jogosultja kérheti, hogy ruházzák át rá az eredetileg valamely más személy nevében lajstromozott védjegyet.
- 41 Ebben a tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság különösen az európai uniós védjegyre vonatkozó szabályozásra utal, és hangsúlyozza, hogy a 207/2009 rendelet 18. cikke többek között az európai uniós védjegy bíróságok hatáskörébe utalja a védjegy jogosult arra irányuló kérelméről történő döntéshozatalt, hogy az ügynök vagy képviselő által lajstromozott védjegyet e védjegy jogosultra ruházzák át. Mindazonáltal, míg ez a rendelkezés kifejezetten a meghatalmazott vagy a képviselő és az európai uniós védjegy jogosultja közötti kapcsolatokra vonatkozik, nem tűnik úgy, hogy az alapeljárás tárgyát képező jogvita – amely egy belélux védjegyre vonatkozik – ilyen kapcsolatokra vonatkozna.
- 42 Ami továbbá azt az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban is említett körülményt illeti, hogy a joghatóság vonatkozásában a belélux védjegy bizonyos sajátosságokkal rendelkezik, rá kell mutatni arra, hogy a 2016. július 14-i Brite Strike Technologies ítélet (C-230/15, EU:C:2016:560) alapjául szolgáló ügyel ellentétben, amelyben a Bíróság az egyrészt a Benelux Egyezmény 4.6. cikkében, másrészt a 44/2001 rendelet 22. cikkének 4. pontjában foglalt joghatósági szabályok közötti viszonyt határozta meg, az alapeljárás nem a szóban forgó belélux védjegy lajstromozására vagy érvényességére, és nem is annak esetleges megsértésére vonatkozik, egyébiránt a Bíróság rendelkezésére álló információk szerint a Hanssen keresetét a Benelux Egyezmény semmilyen anyagi jogi rendelkezése nem alapozza meg. E körülmények között a joghatóság vonatkozásában a Benelux Egyezmény sajátosságainak az alapeljárás szempontjából nincs jelentőségük.
- 43 A fentiek összességére tekintettel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 44/2001 rendelet 22. cikkének 4. pontját úgy kell értelmezni, hogy azt nem lehet alkalmazni az annak meghatározására irányuló jogvitára, hogy valamely személyt jogszerűen jegyezték-e be a védjegy jogosultjaként.

A költségekről

- 44 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 22. cikkének 4. pontját úgy kell értelmezni, hogy azt nem lehet alkalmazni az annak meghatározására irányuló jogvitára, hogy valamely személyt jogszerűen jegyezték-e be védjegyjogosultként.

Aláírások